

SLOVENSKI ČEBELAR

GLASILO ČEBELARSKIH ORGANIZACIJ
SLOVENIJE

LETO 1959

ŠTEV. 4

VSEBINA

I. M.: Ob 40-letnici ZKJ	81
Edi Senegačnik: V odločnejšo borbo proti nose- semi!	85
H. Gontarski: Kako deluje nosečak	86
Valko Razingar: Kako so na Gorenjskem trgo- vali s čebelami (Nadaljevanje in konec)	88
Franček Šivic: Roji	90

POSVETOVALNICA

Odgovori: K 2. vprašanju o nadležnih pticah. Vprašanje: Popan, rumena ramšela ali žanje- vec. Čudna lastnost voska. Različen učinek medu in sladkorja na zobe	92

NAŠA ORGANIZACIJA

Pismo z Dolenjske	94
Čebelarska družina Maribor-center	95
Občni zbor čebelarskega društva v Središču ob Dravi	96
Občni zbor čebelarske družine v Veliki nedelji	96
Indirektno. Medeni tedni	96

NA OVITKU

Še ena ocena naše knjige. Gojitev medovitih
drevesnih vrst v gozdarstvu. Oglasi

UVODNA VINJETA

Ustanovni kongres KPS na Čebinah nad Za-
gorjem 18. aprila 1957

List izhaja vsakega 15. v mesecu. Izdaja ga Zveza čebelarskih društev za Slovenijo v Ljubljani, Miklošičeva cesta 30, tiska Triglavsko tiskarna v Ljubljani, ureja uredniški odbor. Odgovorni urednik: Vlado Rojec. Letna naročnina 650 din, za inozemstvo 1000 din. Posamezna številka na 32 straneh stane 80 din, na 16 straneh 40 din. Odpovedi med letom ne upoštevamo. Kdor plačuje list v obrokih, se s prvim obrokom zaveže, da bo do konca leta poravnal celotno naročnino. Številka čekovnega računa pri Komunalni banki v Ljubljani, Miklošičeva cesta

600-70

3-1077

Ob 40-letnici ZKJ

I. M.

V jesni 1918. leta je bilo konec prve svetovne vojne. Na milijone človeških žrtev je zahtevala ta vojna, mnoge pokrajine je spremenila v opustošena pogorišča in delovnim ljudem je prinesla veliko gorja. A zakaj vse to? Imperialistični gospodi je bila potrebna nova razdelitev sveta, da bi iz novih področij sesali dobičke in še naprej izkoriščali človeka po človeku. Vzdrževalci propadajočega kapitalizma so dobro vedeli, da bodo med vojno obogateli, delovni ljudje pa bodo plačali stroške vojne v blagu, denarju in krvi.

Sestradani in raztrgani vojaki, ki so se vračali z raznih front in taborišč, so doma našli vse pri starem; nekdanje skorumpirane stranke, iste pridigarje bogaboječnosti in stare volilne speve, le pevci so bili drugi. Hinavska garnitura volkov v človeških oblačilih! Z vsakim dnem pa so postajali glasnejši popolnoma novi ljudje — delavci, dninarji in bajtarji. Nove ideje so prodrle do njih, ideje, ki so oznanjale pravičnejše odnose med ljudmi in bratstvo med narodi. Do njih so prispele vesti o Veliki oktobrski revoluciji v Rusiji. Po vseh pokrajinah nove države je tedaj završalo, izmозgani delovni človek je terjal pravico za sebe.

V tisti kritični dobi naš mali človek ni imel svoje organizacije, ki bi zagovarjala in branila njegove zahteve. Ker je bil neorganiziran, je ostal opeharjen za svoje pravice; premeteni razredni sovražnik ga je prehitel in

prevzel vso oblast. Toda človek, ki se bori za svoje osnovne pravice in ki v tem boju nima zgubiti drugega kot lastne okove, ne odneha. Že 20. aprila 1919. leta je prišlo do ustanovitve Socialistične delavske partije Jugoslavije (komunistov), predhodnice naše Zveze komunistov Jugoslavije.

ZKJ je sprejela vse dotedanje izkušnje mednarodnega delavskega gibanja in jih prilagodili našim razmeram. Brezkompromisno je nastopala proti vsaki vrsti izkoriščanja, zatiranja in poniževanja delovnega človeka. Dоследno in ob vsakem koraku je zagovarjala in branila koristi malega človeka. Nesebično je podpirala vse osvobodilne in napredne težnje v svetu. Tako je postala važen činitelj v mednarodnem delavskem gibanju, doma pa udarna pest delavskega razreda. Ker je bila ves čas najtesneje povezana s širokimi ljudskimi množicami, je postala nevarna domači buržoaziji. Dve leti po ustanovitvi je bila Partija postabljena izven zakona. Več kot dvajset let so uporabljali vsa sredstva od prižnice do kundaka, da bi Partijo uničili, fizično iztrebili njeno vodstvo in onemogočili delovanje tistih, ki so mislili zgolj na koristi zatiranih in izkoriščanih. Hudi so bili tedanji časi za našo ZKJ. Za grozodejstva, ki so jih v imenu boga in kralja počenjali med zidovi Glavnjače, Lepoglave in Bileča ter ostalih zaporov, ne bomo nikoli zvedeli. Jasnó je samo to, da so med temi zidovi skrvaveli tisoči najboljših sinov in hčera naših narodov.

Tedaj, ko so naši narodi stali pred najusodnejšimi dogodki in so si okupatorji delili našo zemljo, ko so lažni voditelji izdali svoj narod, se udinjali tujcem in delovno ljudstvo prepustili na milost in nemilost fašističnim zverem, pa se je izkazalo, da kolo zgodovine ni mogoče obrniti nazaj, da ni mogoče zatreti niti z največjim nasiljem človekoljubnih idej. ZKJ je pravilno ocenila položaj, pozvala vse poštene ljudske sile na oborožen odpor za narodno osvoboditev in ljudsko revolucijo. Ideje nacionalne in socialne osvoboditve, ideje bratstva in enotnosti so navdušile naše ljudi in jih usposobile za premagovanje nadčloveških naporov, ki so bili potrebni med NOB.

Ob najtesnejši povezanosti s širokimi ljudskimi množicami je Partiji uspelo obnoviti porušeno domovino, odbiti napad stalinskega hegemonizma, poskrbeti za politično-ekonomski, gospodarski in kulturni razvoj države ter tako zagotoviti našim delovnim ljudem boljšo in lepšo bodočnost — pravo pomlad.

Čebelarji se vedno veselimo pomladi, ki s prebujajočo se naravo prinaša novo žipljenje našim varovankam. Pri delu z njimi najdemo osebno zadovoljstvo in mnogo užitka. Želimo, da bi med ljudmi vladala prav taka vzajemnost, kot jo vidimo v čebelji družini, da bi za skupnost vsi dajali po svojih močeh in da bi bila miza vsem enako pogrnjena. Skratka želimo si pravičnih družbenih odnosov, strpnosti in miru med narodi. Te naše želje in potrebe se skladajo s programom in delom naše politične voditeljice, zato se slovenski čebelarji vključujemo v vsenarodno praznovanje 40-letnice ustanovitve Zveze komunistov Jugoslavije.

V ODLOČNEJŠO BORBO PROTI NOSEMI!

EDI SENEGAČNIK

Nosemavost je prav gotovo najbolj zahrbtna in potuhnjena bolezen, ki je napravila čebelarstvu velikansko škodo ne samo pri nas, ampak tudi drugod po svetu. Lahko rečemo, da je uničila in oslabila več čebeljih družin kot katéra koli druga bolezen, čeprav dobro vemo, da tudi pršičavost in kuga v tej ali oni obliki nista nikoli prizanašali. Preteklo pomlad se je pojavila celo v krajih, kjer je doslej niso poznali. Čebelarji so ostrmeli in niso mogli verjeti, da je bila njena žetev tako obilna. Nosemavost se je pojavila namreč pri nas na Primorskem in celo na otokih, kjer je doslej sploh ni bilo. Znano je, da te bolezni v toplejših, subtropskih in tropskih krajih, kjer čebele lahko vse leto izletavajo, sploh ni. Zato ni čuda, da so se znanstveniki poglobili v študij te bolezni in skušali najti primerno zdravilo. Posrečilo se jim je pripraviti uspešno zdravilo noseமாக in fumidil B. Obe zdravili sta pozitivno delovali na obolele čebelje družine in jih v večji ali manjši meri ozdravili ali pa vsaj bolezen zaustavili, da se ni širila dalje. O pozitivnem delovanju teh zdravil, zlasti noseமாகa, so poročali tudi naši čebelarji ter ga zato vneto uporabljali.

Noseமாக, ki ga dobe čebele v sladkorni raztopini kot zdravilo, vpliva na parazite v črevesju čebel in zaustavi bolezenski proces. Zato se čebelja družina okrepi in razvija dalje, toda v takih panjih ostane velika nevarnost, na katero nekateri pozabljajo. To je okuženo satovje, včasih pa tudi okužena notranjost panja, kjer je na milijone trosov, s katerimi se ob prvi ugodni priliki spet okužijo čebele in obole. Tako je zdravljenje s kakršnim koli zdravilom pravzaprav brezpomembno, če ne mislimo pri tem tudi na to, da bi razkužili panje in satovje.

Prav na to zadnje nas je opozoril ugledni hrvatski znanstvenik in prijatelj čebelarjev univ. prof. dr. Tomašec. Svoje znanstveno delo je v precejšnji meri posvetil čebeljim boleznim, zlasti pa raziskovanju noseமாகosti in lahke gnilobe. Na svojem predavanju, ki ga je imel 14. decembra 1958 v Zagrebu in 8. marca v Ljubljani, je govoril zbranim čebelarjem o najvažnejših vprašanjih in ugotovitvah pri zdravljenju dveh najbolj razširjenih boleznih: noseமாகosti in lahke gnilobe. Zaradi pomembnosti tega predavanja je prav, da se seznanimo s njim tudi širši krog čebelarjev. Doslej nam ni še nihče v tako prijetni in poljudni obliki opisal, kako lahko noseமாகost do kraja zatremo.

V uvodu je prof. Tomašec omenil, da za današnje veterinarsko medicino čebelje bolezni ne predstavljajo nobenega problema več. Vse bolezni lahko ozdravimo, ker imamo za njih zatiranje potrebna zdravila. Uspeh zdravljenja pa ni odvisen od veterinarja, temveč predvsem od čebelarja in njegovih ukrepov pri zdravljenju obolelih družin. Največkrat napravijo čebelarji s svojo nepazljivostjo in površnostjo pri tem toliko napak, da zdravljenje ne uspe. Zato je prav, da se zares temeljito seznanijo z načinom zdravljenja. Tu morajo pomagati zlasti čebelarski izvedenci, ki so poklicani za to, da zdravljenje nadzirajo, če ga ne morejo opravljati sami. Pri nobeni bolezni pa ni uspeh zdravljenja tako zelo odvisen od temeljitosti in vestnosti kot prav pri noseமாகosti.

Povzročitelja nose mavosti naši čebelarji že dobro poznajo, zlasti pa njegovo naravnost porazno delovanje na odrasle čebele. Saj nam kar v množicah umirajo, kadar se bolezen razširi, in pogosto so prazni čebelnjaki žalostna priča te nevarne bolezni. Toda zadnje čase so dohnali, da vplivajo povzročitelji nose mavosti tudi na mlečne žleze mladih čebel, ki goje zalego. Zato obolele mlade čebele ne morejo dolgo opravljati funkcije dojilj in se prehitro posvetijo drugim opravilom, zlasti nabiranju medicīne. Propadajo pa tudi ličinke, ker ne dobe dovolj hrane. Okužene mlade matice se na plemenilnih postajah ne spraše uspešno.

Zanimivo je, da se čebele tako hitro ne okužijo. Poskusi, ki jih je delal prof. Tomašec, so pokazali, da je treba za infekcijo najmanj 100.000 trosov, sam pa jih je dajal navadno 200.000, da je bila okužba popolna. Največ trosov je v iztrebkih in blatu nose mavih čebel. V eni sami kapljici blata so našli več sto tisoč trosov. Kako velika nevarnost okuženja je torej na napajališčih in okrog čebelnjaka, kadar pijejo spomladi čebele vodo, pomešano z iztrebki bolnih čebel! Pogosto pa najdemo ponesnaženo tudi notranjost panja in sate. Tu je največja nevarnost za okužbo! Dokler te nevarnosti docela ne odstranimo, je brezpomembno zdravljenje s katerim koli zdravilom.

Trosi so na prostem zelo odporni in žive do 4 mesece. Sončni žarki pa jih uničijo že v 30—35 urah. Izredno zanimivi so rezultati opazovanj, ki jih je opravil prof. Tomašec s svojo učenko, našo rojakinjo Nežiko Snoj. Ta je napisala o tem problemu celo doktorsko disertacijo z naslovom »Odpornost trosov Noseme apis proti nekaterim kemičnim in fizikalnim sredstvom.« Res ne sme biti čebelarja, ki bi teh stvari ne vedel, saj smo pogosto samo ugibali, kako dolgo žive povzročitelji nose mavosti ali pa trosi, če jih uničujemo z raznimi kemičnimi sredstvi. Zdaj imamo o tem natančne podatke.

Pri zdravljenju nose mavosti je treba najprej čebeljo družino preložiti v zdrav ali razkužen panj in na zdravo oziroma razkuženo satovje. To je čebelarjeva najvažnejša naloga, če hoče doseči uspeh. Z uničenjem vseh trosov preprečimo, da bi se čebele znova okužile. V večini primerov naši čebelarji tega niso delali, zato se je nose mavost stalno ponavljala. Zdaj, ko imamo tudi zanesljiva in cenena sredstva za razkuževanje satovja, ki ga ni treba več uničevati, je postalo to opravilo lahko.

Za pravilno uničevanje nose mavosti je treba dobro vedeti, kako dolgo ostanejo trosi živi in kako jih lahko uničimo brez škode za panj, satovje in orodje. Doslej so se s tem vprašanjem ukvarjali mnogi pisci, toda marsikaj tehtnega je ugotovila dr. Snojeva v svoji doktorski razpravi.

Na stekleni ploščici posušeni trosi poginejo pri temperaturi 0° C v 4 mesecih in pol, pri 20° C v 4 mesecih, pri 30° C v 2 mesecih, pri 37° C v 21 dneh. Trosi v črevesju umrlih čebel poginejo pri 0° C v 5 mesecih, pri 18 do 20° C v 3 mesecih. Posušeni trosi, ki jih izpostavimo sončni toploti 20—35° C, poginejo v 30—40 urah. To se pravi, da lahko čebelarsko orodje razkužimo že s tem, da ga postavimo na sonce ali ga imamo pod neko določeno temperaturo toliko časa. Od plinastih kemijskih sredstev se je pokazalo kot najboljše in najhitreje učinkujoče — acetilklorid. Pare acetilklorida v koncentraciji 1 cm³ na 1 liter prostornine ubijajo trose pri sobni temperaturi že v dveh dneh. Pare ledene očetne kisline v koncentraciji 2 cm³ na 1 liter

prostornine ubijajo trose v 3 dneh. Pare 80 % očetne kisline, pare 20 in 40 % formalina in bencola delujejo na trose približno enako. Pri koncentraciji 2 cm³ na 1 liter prostornine jih ubijajo v 5 dneh. Razkuženje opravimo tako, da postavimo v panj ali zaboj z okuženim satovjem, orodjem in drugimi stvarmi široko stekleno posodico s potrebno količino kemijskega sredstva, potem pa panj za nekaj časa zapremo (7 do 8 dni). Tako razkužimo lahko vse satovje, ki ga potem samo prezračimo in dodamo čebelam. Čebelarji bi morali vsako jesen ali pomlad razkužiti satovje ne glede na to, ali imajo nose mavost ali ne. V naših čebelnjakih bi kmalu izginile tudi druge bolezni, če bi delali vsi od kraja tako.

Se hitreje kot pare delujejo raztopine kemičnih sredstev, zlasti ako so segrete. 5 % raztopina natrijevega luga, segreta na 95° C, ubija trose že v 5 sekundah, pri 55° C in nesegeta v 5 minutah. 3 % raztopina luga jih ubija pri 95° C prav tako v 5 sekundah, pri 55° C v 10 minutah, hladna raztopina pa jih ne zamori niti v 2 urah. Soda pa deluje na trose bolj slabo. 10 % raztopina jih uniči pri temperaturi 95° C v 10 sekundah, pri 55° C v 10 minutah, 5 % raztopina pri 95° C v 5 minutah, pri 55° C pa v 10 minutah. Ako raztopine sode ne segrejemo, trosov ne uničimo niti po dveh urah. Treba je pripomniti, da trosi ne poginejo pri povečani temperaturi zaradi vroče vode, pač pa zato, ker toplota pospešuje delovanje kemikalij. Vse te rezultate bomo lahko v praksi izkoristili za hitro razkuženje okuženega orodja in panjev, ki jim temperatura in voda ne škodujeta.

V prvi vrsti je treba temeljito razkužiti satovje. Najbolje je, če storimo to spomladi, ko je že toplo. Stare čebele, ki so bile okužene, pomro in v panjih imamo mladi naraščaj. Anglež Bailey takole razkužuje satovje:

V okuženi družini poišče matico in jo s satom vred postavi v sredino medišča, kamor je prej namestil zdravo ali pa razkuženo satovje. Ko se matica preseli s svojega sata na druge sate in začne tam zalegati, vrne tega, ki je okužen, v plodišče. Zrelo v plodišču zapre, v medišču pa odpre. Po treh tednih se poleže vsa zalega v plodišču, nakar razkuži tudi to satovje na že opisani način. Vse čebele se polagoma preselijo v neokuženo medišče. Poskusi, ki so jih delali Rusi (Vinogradova in Saharov) in jih je dopolnil Anglež Bailey, so pokazali, da se v takih panjih nose mavost več ne pojavi.

Za razkuženje so uporabljali prvotno formaldehid in segreto očetno kislino. Delo pa je bilo preveč komplicirano, zato so začeli zdraviti po predlogu angleškega znanstvenika Baileya. On je razkuževal satovje s parami 80 % hladne očetne kisline. V vsak panj je dal 200—300 cm³ hladne očetne kisline in pustil satovje v teh parah 7 dni. Potem ga je prezračil in čebele so ga rade sprejele. Pare očetne kisline uničujejo hkrati tudi ličinke vešče.

Najboljši učinek pa imajo, kakor smo že dejali, pare acetilklorida, saj uničijo trose že v dveh dneh. Za 1 liter prostornine ga potrebujemo 1 cm³. Poskuse z njim, ki so se odlično obnesli, je delala naša mlada veterinarica tovarišica Snojeva.

Očetno kislino lahko dobimo in ni draga, prav tako tudi zdravilo nose mak. Zato bomo prav lahko razkuževali satovje. Če se bomo ravnali po gornjih navodilih, potem bo v kratkem času izginila iz naših čebelnjakov ta uničujoča bolezen, ki je povzročila že tako veliko gospodarsko škodo in vzela marsikateremu čebelarju voljo do čebelarjenja.

KAKO DELUJE NOSEMAK

H. GONTARSKI

Povzročitelja nosestavosti prištevamo zaradi velike razširjenosti in odpornosti njegovih trosov med najbolj trdovratne bolezenske klice čebelje družine. Ako kaka pršičava družina umre, ali jo zaradi te bolezni čebelar sam uniči, poginejo kmalu potem tudi njeni povzročitelji v vseh razvojnih stadijih. Povzročitelj nosestavosti pa se javlja v dveh oblikah, od katerih ostane ena še dolgo časa po smrti gostitelja učinkovita.

Vegetativne oblike nastopajo samo v celicah, ki sestavljajo ostenje srednjega črevesja pri živih čebelah. Te odmro z gostitelji, dokler je čebela živa, pa se hitro razmnožujejo. Vegetativne oblike so dejansko povzročiteljice bolezni pri napadenih čebelah, ker razkrajajo črevesne celice in ovirajo prebavo. Večje ali manjše število bolnih čebel v panju povzroča zaradi predčasnega odmiranja oziroma zmanjševanja delovnih sposobnosti stalne motnje v razvoju čebelje družine. Zavaljo teh motenj se zruši harmonija v življenjski skupnosti in tako oboli vsa družina.

Treba je potemtakem razlikovati dvoje: prvotno stanje je parasitarno obolenje posamezne čebele, drugotno pa kot posledica tega stanja obolenje vse družine.

Trajne oblike ali trosi. Po končanem razvojnem ciklusu parazita nastanejo trosi, ki zapuste napadene celice ali postanejo proste med obnavljanem celic, ker jih te izločijo. Prosti trosi pridejo tako v črevesno votlino. En del izmed njih vzkali neposredno v črevesu iste živali, pri čemer vdoro vegetativne oblike (planonti) v že zdrave ali v obnovljene celice, drugi (pretežni) del pa si poišče z blatom pot na prosto (panj, sati, satniki, brade, in pročelje panja, okolica družine).

Medtem ko se zadržujejo vegetativne oblike samo v bolni čebeli, nastopajo trosi tako v čebeli (srednje črevo in blatnik) kakor tudi izven obolele živali. Tu jih najdemo v velikanskih množinah. V blatniku kakih 12 dni inficirane čebele so našeli nad 180 milijonov trosov. Ker odlagajo nosestave čebele že pri najmanjših motnjah in ob hladnem, brezletnem vremenu blato kar v panju, je povzročitelj bolezni stalno navzoč v trajni obliki. Najti ga je ob določenih okoliščinah naravnost v velikih množinah na stenah panja, na satnikih in satih.

Tudi v okolici bolne družine je vse polno trosov. Njih množina seveda pojema z naraščajočo oddaljenostjo. Zato so nezavarovana napajališča s stoječo vodo, odprti cvetovi in orošeni listi stalen vir okužbe.

Medtem ko je v medu, odvzetem bolnim družinam, razmeroma malo trosov, jih je toliko več v obnožini.

Ker so trosi zelo odporni proti vnanjim vplivom in ker pripada parazitu v tej obliki znatno daljša življenjska doba, nudi s trosi nasičena okolica čebelam stalno in dolgo trajajočo možnost, da se okužijo. Zato je povzročitelj te bolezni zelo težavno popolnoma iztrebiti, kar je n. pr. pri medika-

mentoznem zatiranju pršice in tudi pri zdravljenju hude gnilobe kolikor toliko mogoče.

Zdravilo proti nose mavosti, ki je znano pod trgovskim imenom nose mak, učinkuje na vegetativne oblike parazita, živeče v bolnih čebelah. To sredstvo umori zajedavca v črevesni votlini takoj potem, ko se izmota iz trosovega ovojka, in s tem prepreči nadaljnje napadanje črevesnih celic, ali pa ga uniči oziroma poškoduje že med razvojem v napadenih celicah. Trosi, ki nastanejo med zdravljenjem, so toliko prizadeti, da ne morejo več vzkaliti. S tem dosežemo:

1. da ne morejo v zdravljeni čebeli življenja zmožni trosi, ki so zašli vanjo s hrano, povzročiti nove okužbe.
2. da zavremo nadaljnji razvoj in razmnoževanje tistih zajedavcev, ki so se naselili v celicah srednjega črevesja še pred uporabo preparata;
3. da preprečimo v bolni čebeli zaradi nekaljivosti trosov samookuženje (avtoinfekcijo) in s tem tudi možnost nadaljnjega napadanja;
4. da s skupnim delovanjem zdravila, ki smo ga navedli pod 2 in 3, osvobodimo črevo vseh parazitov in tako ozdravimo bolno čebelo;
5. da se ne morejo okužiti zdrave čebele s trosi, ki so jih izločile bolne čebele, ker smo te z zdravilom omrtvičili.

Med zdravljenjem se število bolnih čebel ne stopnjuje, pač pa se moč okužbe zmanjšuje, dokler ne pride do popolnega ozdravljenja družine. Trajanje zdravljenja je odvisno od moči družine in stopnje okužbe.

Popisano delovanje zdravila je bilo dokazano z nešteti poizkusi ob njegovi izročitvi v promet (Gontarski, H. Wagner: *Medikamentozni postopek pri zdravljenju nose mavih čebeljih družin* — *Z. f. Arzneimittelforschung* 4/1959, str. 161—168). Uspeh zdravljenja je seveda odvisen od tega, ali dobe z zdravilom pomešano hrano vse bolne čebele. Potemtakem je brez pomena zdraviti družine, ki so toliko šibke, da hrane ne morejo več jemati. Toda tudi pri razmeroma močnih družinah je treba načelno računati z nekim činiteljem negotovosti, ki nastopa pri vsakem medikamentoznem obravnavanju čebelje družine ne glede na to, kakšen preparat pri tem uporabljamo. Ta nima torej nikake zveze z delovanjem sredstva samega. Omenjena negotovost obstoji v tem, da je čebelja družina sestavljena iz več tisočev živali in da ni v nobenem primeru možno poroštvo oziroma nadzorstvo, ali so vse bolne čebele kake družine prejele zadostno množino zdravila. Z novimi raziskavanji je bilo vendarle dokazano, da podajajo čebele nudeno jim hrano druga drugi, ki se zaradi tega dokaj hitro razširi na vso družino. (E Schultz, Langer: *Kako dolgo kroži obrok zdravilne hrane v čebelji družini*. *Deutsche Bienenwirtschaft*, 6. Jarg. 1955, str. 242/43. Glej tam tudi nadaljnjo literaturo k temu vprašanju!)

Ker je čebelja družina med zdravljenjem v neprestani zvezi z okolico, se zdravilo ob dobri paši kolikor toliko razredči in izgubi svojo učinkovitost. Zdravljenje v brezpašni dobi nudi torej boljše poroštvo za uspeh.

(Dalje prihodnjič)

KAKO SO NA GORENJSKEM TRGOVALI S ČEBELAMI

VALKO RAZINGAR

Pa zaključimo razgovor s Tonejem in si oglejmo še malo čebelarje v rojstnem okolišu našega prvega čebelarskega učitelja Antona Janše.

Na obisku smo pri Francu S. na Breznici. Nasproti mu prihaja 80. leto. Za to starost je še povsem krepak, čil in zdrav, z neverjetno dobrim spominom. Lahko bi dejali da je živa zgodovina.

A. Janša je imel še dva brata. Čebelarili so vsi trije. Takrat je bilo življenje težko. Vsakdo je živel zelo zelo skromno. Skoraj vse je bilo treba pridelati doma. Kljub temu je bilo treba kupiti to, kupiti ono, za denar pa je bila trda, ni ga bilo. Ljudje so si pomagali z zamenjavo in prodajo. Kranjič je imel enako ceno kot prašiček odojček. S čebelami so trgovali tudi Janševi. Nekaj jim je vrglo celo slikanje končnic.

Hišo so imeli leseno. Te danes ni več. Čebelnjak pa še stoji na starodavnem mestu. Od prvotnega Janševega čebelnjaka je verjetno ostalo kaj malo, ker so ga popravljali. Danes v njem ni več čebel, služi pa v druge, predvsem živinorejske namene. Kasneje je bilo imetje prodano in tako je prišlo povsem v tuje roke. Hišo so podrli in v bližini napravili novo. Na tej je vzidana spominska plošča.

S čebelarsko trgovino je bilo pa takole:

Egidij Jeglič, doma iz Begunj, vulgo Tavčarjev, po poklicu krojač, je kupil Kuntovo posestvo na Selu. Pri hiši je bila že prej gostilna in navadna ter vinska trgovina. Mladi Jeglič je vodil vse to poleg svojega krojaškega poklica uspešno naprej. Na vrtu je zgradil nov čebelnjak in se lotil še trgovine s čebelami. Čebele je izročil v oskrbo Antonu Rekarju iz Zatreznice, vsa mizarska dela pa Jakobu Prešernu iz Vrbe. Ko sta ta dva spoznala, da čebelarska trgovina dobro uspeva, sta se osamosvojila in skupno pričela trgovati na svoje.

Jeglič je pošiljal oglase v vse večje čebelarske revije in časopise. Dobil je toliko naročil, da kupcev ni mogel sam zadovoljiti. Zato je bilo dosti dela tudi za ostala dva. Trgovina je dobro uspevala. Pošiljke so odvažali s konji na pošto v Lesce, včasih kar dvakrat dnevno, zlasti spomladi. Kasneje pa je pričela prevzemati take pošiljke tudi pošta v Žirovnici.

Jeglič je imel velik čebelnjak v Brejah, to je na obrežju Save. Tjakaj so prepeljali plemenjake v prezimovanje. Vse obrežje je bilo zaraščeno s spomladansko reso. Danes je te zelo malo, ker jo je preraslo gozdno drevje. Zaradi zavetne lege in zgodnje spomladanske paše so se čebelje družine tu zelo hitro razvile.

Jeglič ni imel moškega naslednika. Hčerka Anica se je poročila s Francetom Kunaverjem. Čebelarska trgovina je pričela hirati, zato sta z možem presedlala k čebelarjenju na med. Vpeljala sta AŽ-panje.

V vseh desetih vaseh Janševe okolice je takrat čebelarilo okoli 30 čebelarjev. Večinoma so imeli po en voz čebel. Izključno s čebelarstvom se je preživljal Klemenček v Smokuču. Ker ni imel hiše, je stalno prebival kar v čebelnjaku, tudi pozimi. Učakal je visoko starost 90 let.

Na Jesenicah so se ukvarjali s čebelarsko trgovino: Alojzij Schrey, Jožef Vovk, Simon Romavh, na Javorniku pa Anton Žumer. Kakor drugi so tudi ti pošiljali svoje oglase v razne čebelarske časopise. Naročil jim ni manjkalo.

Razmeroma velik promet s čebelami je dosegel poštar Alojzij Schrey. Čebele je kasneje izročil v oskrbo pismonoši Antonu Sodji iz Blejske Dobrave, ki je dostavljal pošto v Planino pod Golico in Plavški rovt. Do nas je vedno prišel zelo neučakan. Kar takoj je hotel oditi, pa ga je moj oče hitro povabil: »Pojdi, pojdi, greva malo k muham!« Nikdar ni odrekel.

Na klopci pred čebelnjakom sta oba kar mimogrede pozabila na vse dnevne skrbi in nevšečnosti. Ne enemu ne drugemu se ni nikamor več mudilo. Naposled je Tonej le izvlekel uro, presenečeno pogledal nanjo in se povsem zresnil.

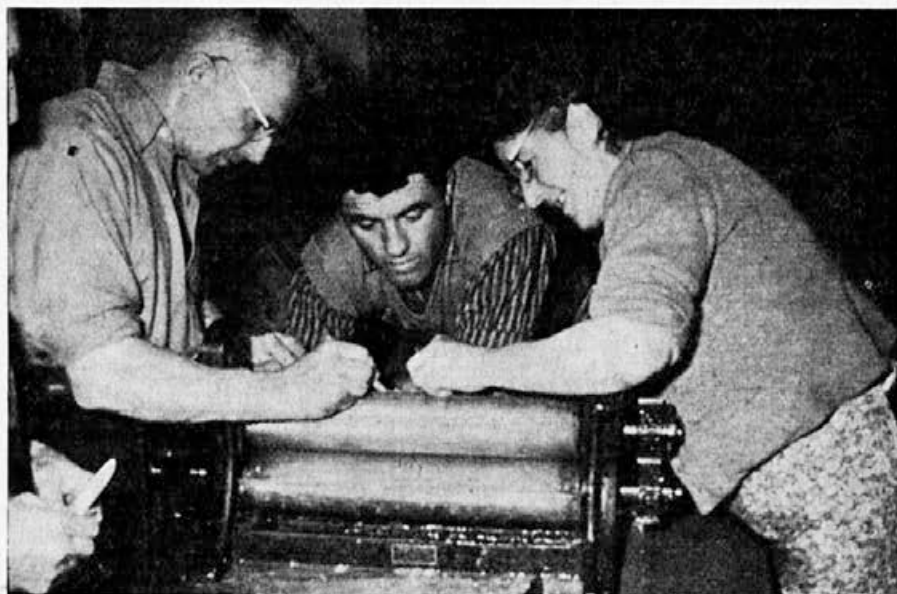
»No, sedaj bi moral biti že na Jesenicah, pa sem še vedno tu.« Vstal je in brez nadaljnje besede odhitel.

Njune pogovore sem večkrat poslušal, a so bili zame vse preveč učeni, da bi kaj razumel.

Ob očetovi smrti mi je Sodja dejal: »Tamle na klopci sem z rajnim preživel najlepše urice svojega življenja.«

Še eno resnično o njem.

Tonej je bil ves zaverovan v muhe. Nekoč si je užgal doma pipo in odšel v službo. Ko tako pešachi že kake pol ure, povsem zamišljen v muhe, seže pri javorniškem mostu v žep, seže še v drugega, a pipe nikjer. Vrne se ponjo.

V radovljiški satnišnici izdelajo vsako leto več tisoč satnic. Delo jim gre hitro od rok, toda včasih se jim le zatakne. Če se vosek oprime valjarjev, traja precej časa, preden jih spet očistijo

Doma išče, išče in išče. Končno ga žena vendarle vpraša: »Kaj pa iščeš s tako ihto?«

»Fajfo.«

»Saj jo imaš vendar v ustih.«

Končajmo!

Dve tvrdki: Prvi in največji gorenjski trgovski čebelnjak M. Ambrožiča v Mojstrani in

Jan Strgar, prvo in največje gorenjsko vzorno trgovsko čebelarstvo v Bitnjah, p. Bohinjska Bistrica, Gorenjsko, Jugoslavija, sta ponесли slavo naše kranjice v ves napredni čebelarski svet.

H v a l a in s l a v a obema veljakoma!

(Konec)

R O J I

FRANČEK SIVIC

Postati čebelar, je bila moja največja želja. Toda če hočeš biti čebelar, moraš imeti čebele ali vsaj denar, da si jih lahko kupiš. Jaz pa nisem imel ne enega ne drugega. Kljub temu sem z zanimanjem prebiral čebelarske knjige in revije ter si tako izpopolnjeval znanje o teh drobnih žuželkah. Ni vrag, sem si mislil, enkrat se mi bo že izpolnila moja goreča želja. In res se mi je.

Poleti, takoj ko so se začele počitnice, me je stara mama povabila k sebi na svoje posestvo pod Krim. Od veselja sem bil ves iz sebe. Vedel sem namreč, da stoji v bližini njene hiše velik čebelnjak, ki je last ljubljanske čebelarske družine. Kadarkoli je na hoji dobra paša, pripeljejo tjakaj čebelarji svoje muhe, tako da je ves prostor dobesedno nabit s panji. Kjer pa je poleti skupaj veliko število panjev, tam navadno tudi rojev ne manjka. In tega sem se seveda prav dobro zavedal.

Ko sem pozdravil staro mamo in v izbi odložil svojo prtljago, je bila moja prva pot k čebelnjaku. Čebele so veselo bučale in kot črne pike migotale v zraku. Ubrano hrumenje in topli sončni žarki so me kmalu tako prevzeli, da sem kakor omamljen rinil pred panje in opazoval veseli direndaj. Niti pomislil nisem na nevarnost. Šele ko sem v uhlju začutil pekočo bolečino, me je to toliko streznilo, da sem se nekoliko umaknil. Čebelam pa še ni bilo zadosti. Že naslednji trenutek se mi je ena zaletela v nos, druga pa v oko. Poskočil sem kot kozliček in jo urno pobral na varno pod bližnji kozolec. Tam sem se obupano zvijal v bolečinah, ki jih dotlej še nisem dosti občutil na svoji koži. Uho mi je nenavadno hitro zateklo. Sploh sem bil v obraz tak, kot bi imel zobobol ali kot bi se pravkar izmuznil iz pretepa. Ko sem se pojavil v hiši, se me je stara mama kar prestrašila. S krpami, namočenimi v kis, ki jih je polagala na pičena mesta, je skušala otekline pregnati, toda ni ji uspelo. Meni se je celo zdelo, da mi obraz le še bolj zateka.

Popoldne je prišlo nekaj čebelarjev pogledat, kako napredujejo njihove muhe. Seveda sem se takoj prislinil zraven. Smejali so se moji nesreči in mi dopovedovali, da mi morejo piki kvečjemu koristiti, ker so v čebeljem

strupu zdravilne snovi. Kmalu smo si postali dobri prijatelji. Pridno sem jih opazoval pri delu in jim tudi kaj pomagal, če je bilo treba. Zlasti sem napejal ušesa, kadar so govorili o rojih. Neki starejši čebelar je tožil, da mu hočejo vse družine rojiti in da jim to komaj sproti preprečuje. Če bi bil vsak dan pri čebelah, bi še kako šlo, ker pa pride le enkrat ali dvakrat na teden k njim, grozi nevarnost, da mu jo bodo vsi roji popihali. Meni je srce od veselja kar poskakovalo. Roji! Roji! Da bi res kmalu bili!

Zvečer so čebelarji odšli. Jaz sem si medtem že pripravil star panj, ki sem ga slučajno našel na podstrešju. Dobro sem ga umil in ga odznotraj natrl z dišečimi listi melise. Bral sem namreč, da tak panj čebelam bolj ugaja. Drugo jutro sem bil že navsezgodaj na nogah. Lep dan se je obetal in to me je veselilo, kajti roji se pojavljajo le ob lepem vremenu. Čebele so pridno izletavale. Mirno sem ležal v rosnih travah in jih opazoval. Do desete ure se ni nič zgodilo. Komaj pa je v bližnjem zvoniku zadonelo deset udarcev, je obrnil mojo pozornost nase živozeleno pobarvan panj, iz katerega se je kakor na povelje usul plaz praznično razpoloženih čebel in zaplesal nad čebelnjakom. Še in še je skozi žrelo vrela reka žuželk, ki so se pridruževale onim v zraku. Vse to je bučalo in švigalo nad mojo glavo. Čebel je bilo toliko, da so skoraj zakrile sonce. Počasi se je začel roj usdati na vejo nizke jablane. Živa kepa se je vedno bolj večala in skoraj se je bilo bati, da se bo utrgala in z veje padla na tla. Zdaj je bilo treba kepo samo še previdno spraviti v panj, ki sem ga imel pripravljenega poleg sebe. Čebele so mirne, kadar roje, a če jih razdražiš, tedaj tebi gorje!

S panjem v roki sem se previdno približal drevesu. Da bi se čebele popolnoma umirile, sem jih nekoliko poškopil z vodo, nato pa takoj hladnokrvno ogrebel. Malo so sicer zabučale, ko sem z robom panja dregnul ob vejo, toda bile so hitro na varnem. Panj sem zaprl z mrežastim pokrovom in ga postavil v senco.

Od veselja, da sem na tak lep način in brez vsakih nevšččnosti ogrebel roj, sem bil ves iz sebe. Toda misel, da mi utegnejo čebelarji roj vzeti, do česar bi imeli seveda vso pravico, me je precej ohladila. Panj sem nato postavil kraj čebelnjaka, ga pokrtil s kosom pločevine in odmašil žrelo. Nekaj čebel je takoj planilo iz njega, toda vrnile so se nazaj. Popoldne so po malem izletavale, drugi dan pa že nekoliko bolje. Opazil sem celo, da nekatere prinašajo cvetni prah, kar je bilo znamenje, da je začela matica že zalegati. Toda pogledati v panj še nisem smel.

Tretji dan, takoj po kosilu, me je presenetilo močno šumenje, ki je prihajalo z vrha hruške. Pogledam gor in glej — na najvišji veji visi lep roj. Prav takrat sem se nameraval iti kopat v bližnji tolmun, zato sem bil v samih kopalkah. Ko pa sem zagledal roj, sem kar tak splezal v vrh hruške in ga ogrebel v star zaboj. Imel sem srečo, da me niso čebele nič opikale ali da me ni opazila stara mama, ker bi se gotovo onesvestila.

Kmalu za tem je prišlo nekaj čebelarjev. Pokazal sem jim oba roja in jim povedal, kako sem ju ogrebel. Mož, iz čigar panja sta jo pobrisala, me je pohvalil, rekoč: »Pobič, ti boš pa nekoč še dober čebelar.«

Roj, ki sem ga bil tisti dan ogrebel, je vzel zase, prvega pa je podaril meni. Neizmerno sem bil srečen, saj se mi je naposled le izpolnila tolikanj goreča želja — postati čebelar.

ODGOVORI

K 2. vprašanju o nadležnih pticah. — Prvi odgovor. Na čebelarstvih sestankih, ki jih prireja ljubljanska čebelarstva družina skoraj vsakih 14 dni, je bil nedavno govor tudi o sinicah. Mnenja, kako bi jih odvrnili pozimi od čebelnjakov, so bila različna. Zanimivo je, kaj vse so posamezniki poskusili, da bi preprečili pticam stikanje okoli panjev. Nekateri so postavili krmilnice v bližini čebelnjaka. Te krmilnice so bile pravzaprav povezani cvetlični lončki, v katerih so bila med govejim lojem pomešana semena sončnic in konoplje ali bučne pečke. Skozi luknjo na dnu tega lončka je bila vtaknjena paličica, ta pa privezana za vejo kakega drevesa. Večina čebelarjev je tožila, da so sinice kljub krmilnicam še vedno stikale po panjevih bradah. Nekateri so opozarjali, da je treba te krmilnice razobesiti dovolj zgodaj. Če se privadijo sinice prej panjem kot krmilnicam, vise te brez haska na drevju.

Nekateri čebelarji so navezali na vrstico kos krompirja ali zamašek in vanj vtaknili kurje perje. To strašilo so obesili pred panje, a so se nanj ptice kaj kmalu navadile.

Ko sem pred nekaj leti kupoval sredi najhujše zime čebele v Stranjah na Dolenjskem, seveda na dobro vero, saj družin v tem letnem času ni bilo mogoče pregledati, sem videl, da je domačin zadelal panje spredaj in zadaj z ajdovico. Ker sem se temu čudil, mi je čebelar pojasnil, da vedno tako dela; čebelam je toplo in pa mir imajo. Ko prilezejo spomladi skozi ajdovico, jim odejo spredaj odzname, da morejo neovirano izletavati. Ta čebelar si je torej pomagal pred sinicami in žolnami na ta, dokaj originalen način.

Isto bi dosegli z zaslonom iz desk, ki bi ga pritrdili pred panje. Tako bi čebele zavarovali ne samo pred pticami, ampak tudi pred vetrom in soncem. Še boljši bi bil morda zaslon iz žične mreže s primernimi pentljami, skozi katere ptice ne bi mogle do panjev.

O kakem streljanju ali drugačnem zatiranju prekoristnih ptic pevk seveda ni govora. FR

Drugi odgovor. V Slovenskem čebelarju se je že večkrat razpravljalo o tem, kako bi pregnali nadležne ptice izpred čebelnjakov. Zlasti sinice so pozimi marsikje naravnost škodljive, saj je znano, da spravijo s svojim trkanjem ob panje veliko čebel v prerani grob. Pravi čebelar sinic ne strelja, ampak jih skuša zlepa odvrniti od panjev. Navadno svetujejo, da naj v ta namen zgradimo krmilnico, jo postavimo v primerni oddaljenosti od čebelnjaka in jo vsak dan napolnimo z zrnjem. Tega načina sam še nisem preizkusil, vendar sem prepričan, da je uspešen.

Najpogostejše sredstvo je strašilo. Seveda ne tako, kot ga je videti poleti na njhval med prosom. V krompir zataknejo nekaj kurjih peres, ga privežemo na dolgo vrstico, to pa pritrdimo na žleb čebelnjaka, da visi pred panji. Če je količjak vetra v bližini, se ta stvar vrtil in preganja pernate vsiljivce, da je kar veselje.

Jaz imam namesto krompirja obešeno na vrstici leseno lutko, ki je prav tako opremljena s kurjim perjem. Kar zabavno jo je gledati, kako straši. Sinice se usede na ograjo pred čebelnjakom, si lepo očisti kljun in že hoče zleteti na brado panja. Sedaj opazi čudnega možica, presenečeno nagne črnožolto glavico postrani, potem pa frrr — in že je ni več.

Franček Šivic, Stožice pri Ljubljani

Tretji odgovor. Glad prižene pozimi ptice pevke iz gozdov v bližino hiš, kjer potem stikajo za potrebnim živim. Pri čebelnjaku so najbolj nadležne sinice in v bližini gozdov tudi žolne. — Kljub škodi, ki jo lahko tu povzročijo, pa ne bo noben pravi čebelar uničeval teh koristnih prijateljev sadjarjev, ampak jim pomagal, da se prebijejo skozi zimo. Postavil bo na primernem kraju blizu čebelnjaka krmilno hišico in jim pokladal zrnje. Pred čebelnjak bo obesil na vrstici nekaj krompirjev, vanje pa zataknil kurja peresa. Ko se bo to strašilo zamajalo v vetru, se ne bo nihče od nadležnih gostov upal v bližino panjev. Ako pa bi kljub temu pobrale ptice pevke kako čebelo, ki je prišla iz panja in je že tako in tako zgubljena, jim bo

vsak odpustil. To škodo mu bodo spomladi stokrat povrnila s petjem in uničevanjem sadnih škodljivcev.

Virmašan

Četrty odgovor. Nadležnih ptic, posebno sinic, se najzanesljiveje ubranimo, ako postavimo v primerni razdalji od čebelnjaka krmilnico in vanjo natrosimo zrnje. Hrano jim pripravimo tudi iz loja, v katerega zamešamo seme sončnic in buč. S tako mešanico napolnimo cvetlični lonec, tega pa obesimo v obratni legi na vejo kakega drevesa. Sinice kmalu pridejo do nastavljenе hrane in potem site gotovo ne hodijo pred čebelnjak iskat mrtvih, še manj pa živih čebel.

A. M.

Peti odgovor. Res je, da zlasti sinice pozimi kaj rade stikajo okoli čebelnjakov, toda ker pobirajo tamkaj predvsem mrtve čebele, nam s tem celo koristijo, saj odstranjujejo »mrličce«, ki imajo mogoče klice boleznj v sebi ali so celo umrle zaradi kake kužne bolezni. V hudi zimi so seveda ptice še bolj nadležne in predrzne ter pobirajo mrtvice tudi na bradah. Tam kljujejo in tako vznemirjajo čebele v panjih. V tem primeru je najbolje, če pripravimo brade, pa imamo mir pred njimi. Pripravi pa jih smemo le toliko, da imajo čebele še zadosti zraka. Če imajo brade zamrežene dušnike, jih lahko popolnoma zapremo. To lahko stori le čebelar, ki ima čebele doma, kajti ko nastopi toplo sončno vreme, jih mora takoj odpreti.

Abrez

Šesti odgovor. Siničke so lahko pozimi res nadležne čebelarju. Ne le da pobirajo mrtvice na bradah, ampak uničujejo tudi otrple čebele ter motijo družine s kljuvanjem in nemirom. Ker pa sadjarjem s svojo nenasitnostjo spomladi zelo koristijo — ena sama obere dnevno več tisoč škodljivih ličink — jih ne smemo uničevati, še manj streljati. Od panja jih lahko odvrnemo s hrano. Dovolj je, če obesimo na drevje nekaj na pol obranih kosti. Siničke se jih bodo takoj lotile in jih do belega ostrgale. Lahko obesimo na drevo tudi kožo prekajene slanine, še bolje pa je, če pripravimo zanje hrano v cvetličnem lončku. Tega napolnimo s toliščo, lojem in s semenjem ali prosom in ga obesimo na kako vejo.

Oto Mikulič, Zidani most

VPRAŠANJA

12. Popan, rumena ramšela ali žanjevec (*Polygala chamaebuxus*). Starejši izkušeni čebelarji v naših krajih trdijo, da popan ob primernem vremenu dobro medi. Pri nas je ta paša pomembna, ker izpopolni vrzel med pašama na spomladanski resi in sadnem drevju.

Cudno se mi zdi, da nisem še v nobeni čebelarški knjigi naletel na opis te rastline. Ali je razširjena v večji meri samo pri nas? Ali jo uvrščajo med medovite rastline samo v krajih z ugodnejšimi podnebnimi razmerami?

Popan najdemo navadno na takih mestih, kjer raste tudi spomladanska resa, t. j. na bolj ali manj apnenih goljavah in predvsem po suhih svetlih gozdovih. Je polgrmič, njegovi listi so suličasti, usnjati, goli, zimzeleni. Steblo je dolgo kakih 20 cm in ležeče. Cveti so nameščeni v zalistjih posamezno ali po 2 do 4 skupaj. Venec je rumen. Dva notranja čašna lista sta večja ter svetlorumene ali tudi rdeče barve. Popan je lani začel cveteti že konec marca. Navadno cvete skozi ves april in maj.

Ta rastlina ob primernem vremenu veliko pripomore, da se čebele dobro razvijejo. Zanima me, kje jo še poznajo kot medovito rastlino?

S. O.

13. Čudna lastnost voska. Pred kakimi 30 leti se mi je kot čebelarju začetniku zgodilo, da sem pri kuhanju voščin dobil le majhen kolač strijenega voska, ostali njegov del pa se je pretvoril v kosmiče, ki so plavali v vodi pod kolačem. Vodo s kosmiči sem precedil, te pa skupaj s kolačem še enkrat pretopil. Toda sedaj se mi je prvotni kolač razpustil v nekakšno kašo, ki je nikakor nisem mogel prekuhati v kompakten kolač. Po navodilu v SČ 1901 sem dal v vreli vosek pest soli, da bi se ta bolje izčistil, vendar tudi to ni pomagalo. Kasneje se mi kaj takega ni več pripetilo. Kaj bi moglo biti temu vzrok?

Oko

14. Različni učinek medu in sladkorja na zobe. Nekje sem bral, da med ne škoduje zobem, medtem ko jih sladkor kaj rad načne. Saj vemo, da imajo otroci, ki jedo dosti bonbonov, dokaj slabe zobe. Hotel bi vedeti, katera snov v sladkorju, ki je v medu ni, je zobem škodljiva.

Milan Breznik

PISMO Z DOLENJSKE

V zadnjih letih je vez med dolenskimimi čebelarji domala popolnoma popustila. Naša, nekdanj zelo delavna družina, vključena v kočevsko društvo, o katerem niti ne vem, če sploh obstaja, je samo še na papirju. V območju naše družine je prav malo naročnikov na Slovenskega čebelarja. To je velika škoda, kajti brez strokovnega znanja bo šlo čebelarstvo rakovo pot.

Pri kmetijskih zadrugah so se osnovali gospodarski odseki, a tudi ti samo dremlejejo, če že ne spijo. Tako imamo dve čebelarski organizaciji, od katerih pa nobena ne skrbi za naraščaj in napredek čebelarstva.

Druga zadeva je naš »Medeks«. Mislilim, da nismo čebelarji zaradi njega, temveč, da je on zaradi nas. Lani v februarju sem mu po nečakinji poslal v zameno za satnice 6 kg zlatorumenega voska. Tako lep je bil, da bi ga najraje dal kakšni lekarni v zdravstvene namene, saj sem ga skuhal iz samih prizidkov. Satnic tedaj niso imeli, zato je pustila vosek tam in dobila potrdilo. V začetku maja pa je šel sosed čebelar dvignit zame satnice, a jih ni dobil, ker je bil pokvarjen stroj za njih izdelavo, zaloge pa ni bilo. Rekli so mu, naj se zgleda čez 14 dni.

Po tem roku je šel dvignit satnice sofer tukajšnje kmetijske zadruge, a je uslužbenec v trgovini izjavil, da so jih oddali kar brez potrdila že v aprilu. Sofer se s tem ni zadovoljil in je na podlagi potrdila, ki ga je imel pri sebi, odločno zahteval, da mu izročijo satnice. Uslužbenec pa ga je nahrulil in odslovil. Ni mi ostalo drugega, kot da zadevo izročim odvetniku. Vsa stvar se je uredila tako, da sem satnice prejel in dobil povrnjen del stroškov, ob tisočaka sem pa le bil. Toda mnogo večjo škodo sem imel zaradi tega, ker nisem mogel dati satnice pravočasno graditi družinam. Tako je šlo leto, ne da bi čebele obnavljale satje.

Sedaj pa še nekaj besed o našem ubogem AZ-panju. Zelo se moti, kdor misli, da mu bije zadnja ura. Ne delajmo si utvar, da je vse dobro, kar pride iz tujine. Glavni propagatorji AZ-panja

niso bili kakšne puhle glave. Znideršič, Humek in še živeti Bukovec so že vedeli, kaj priporočajo. Ti zaslužni možje so dobro poznali naše pašne razmere in vedeli, kakšen panj je zanje primeren. Če je ustrezal tedaj, ko so bile paše mnogo boljše, ga menda sedaj ne bodo odpirali med staro šaro.

Čebelarim v kraju, ki je bil pred 40 do 50 leti naravnost raj za čebele, danes pa pravega cvetličnega medu skoro ne poznam več. Le, če hoja medu, je v redu. Drugače je suša v panjih, pa naj bodo to znideršiči, ameriški nebotičniki, ali panji kakega drugega sistema.

Kjer čebelarim, se izdatna paša začne sredi maja in traja do konca junija, izvemši v letih z gozdno pašo. Do takrat tudi pazim, da so družine na višku. V letu 1956 je družina na tehtnici imela pred zazimljenjem komaj polovico zimske zaloge. Dal sem ji 7 kg sladkorja, dočel pa nisem niti kaplje medu. V letu 1957 sem isti družini z neizmenjano matico odvzel 83 kg medu, a sem ji pustil za zimo še 14 kg, vendar sem tega kasneje delno nadomestil s sladkorjem. Po donosu je bila ta družina med prvimi. Le 7 drugih ji je bilo enakih. Povprečen donos v tem letu je bil 47 kg na panj, tako da sem bil lahko prav zadovoljen.

Ko sem za lani oddani med dvignil denar pri blagajniku kmetijske zadruge, ki je tudi predsednik naše občine, sem mimogrede pripomnil, naj na občini gledajo, da ne bo zaradi te muhe enodnevnice kake obdavčitve. Ta je z razumevanjem dejal, da dobro ve, kako je s to gospodarsko panogo, ker ima kmetijska zadruha sama čebele. S precej rejenim žepom sem šel iz blagajne in se spotoma oglasil v trgovini, plačal sladkor za zimsko krmiljenje in poravnal dolg na sladkorju za leto nazaj, pa je dobil žep spet kar spodobno linijo, saj sem odbrenkal celih 70 tisočakov.

V letu 1958 je kraljevala v panju na tehtnici še vedno matica iz 1956. leta. Družina je bila za malenkost slabša kot prejšnje leto, vendar povprečno dobra, kajti slabiča sploh ne trpim v čebelnjaku. Konec maja je bila že lepo založena z medom. Zaradi suše pa je paša popustila in tehtnica je do 15. septem-

bra, ko sem družino zazimil, pokazala 15,20 kg primanjkljaja. Vsem družinam sem pokrmil 180 kg medu in sladkorja.

Ali je tega neuspeha kriv AZ-panj? Nikakor ne! Kranjiči in eksportovci so bili prav tako suhi in amerikanci bi ne bili nič manj, če bi jih imel.

Pogoji za uspeh v čebelarstvu, ki jih menda pozna vsak napreden čebelar, so: 1. dobra paša, 2. znanje in spretnost čebelarja. Panj je mrtva stvar in ne igra pri tem kake posebne vloge. Zato je mnenje ogromne večine čebelarjev, da naj naši strokovnjaki proučujejo pašne razmere in skrbe za njih izboljšavo. Izpopolnijo naj obveščevalno službo, zlasti v gozdnih krajih, in nudijo čebelarjem več pomoči s predavanji oziroma tečaji. O sistemih panjev naj raje molče in naj ne zavajajo čebelarjev z dvomljivim pisanjem v zmoto. Preizkušajo naj jih in šele potem govorijo. Če se bo po večletni preizkušnji res obnesel kak drug sistem, se bomo vsi čebelarji oprijeli novosti. Važno je, da teče med na debelo, da so sate lepi in težki, pa naj pridejo iz kakršnega koli panja že.

Nazadnje naj vržem na kritično rešeto še članek »Roj iz medišča«, ki je izšel v 1. številki letošnjega »Čebelarja«. Pisec lepo opisuje, kaj vse je počnjala neka njegova družina v rojilnem razpoloženju in kaj je napravil, da jo je ukrotil. V šestem odstavku piše dobesedno tole: »Potem sem pobral iz medišča vse medene sate, jih nadomestil s satnicami, matično rešetko pa pokril z deščicami. Roj sem ogrebel in usadil na satnice v medišču tega panja. — Čez sedem dni, ko sem pregledal družino, so bile vse satnice izdelane, satje pa delno napolnjeno z medom in obnožino. Na dveh satih so bile tudi že precejšnje ploskve **pokrite zalege**. — Ostala pa je uganka, s kakšno matico so čebele rojile. Če so s staro, kako to, da so jo toliko časa obdržale in niso prej rojile, če pa z mlado, se je morala ta kar med rojenjem sprašiti, ker drugače ne bi mogla biti v panju že **sedmi dan pokrita zalega**.«

Zivimo v dobi velikih odkritij, sate-litov in ne vem česa še. Toda narava ubira vendarle stara pota. Da bi v naši mali Sloveniji imeli novo vrsto čebel, nisem vedel do sedaj.

Dragi Janez! Za tvojo novo pasmo sem navdušen in dam dve lepi matici »kočevarici«, katerih čebele imajo za

tretjino daljše rilčke od drugih, za eno od tvojih. Matici dam že v marcu ali še poprej, ti pa mi boš dal svojo poleti, ko jih je povsod na pretek.

Pri razmeščanju satnic v medišču si prav gotovo zamešal kak izdelan sat s tri dni starimi jajčeci, ali pa je v članku ponagajal tiskarski škrat, kajti od zaleženja do pokrite zalege je potrebnih deset dni in ne sedem. Če nisi dal v medišče jajčec in niti ni bilo škrata vmes, kar pridi k nam pod Travno goro in naredila bova dobro kupčijo.

V sezoni, ki je pred nami, želim tebi in vsem čebelarjem naše domovine mnogo uspehov, sicer pa brez zamere!

F. P.

ČEBELARSKA DRUŽINA MARIBOR-CENTER

je imela svoj občni zbor dne 21. decembra 1958. Udeležilo se ga je lepo število članstva. Zbor je vodil tov. predsednik Oberžan, ki je v kratkih in jedrnatih besedah opisal delo družine v preteklem letu.

Iz poročila posnemamo, da je imela družina vsak mesec odborovo sejo. Bilo je tudi več članskih sestankov, in sicer v Kamnici, Košakih in Razvanju. Priredili smo razen tega družabni večer, ki je bil prav dobro obiskan. Po poročilu tajnika in blagajnika ter gospodarja in nadzornega odbora je prejel stari odbor razrešnico. Nato smo izvolili novi odbor, ki pa je ostal večinoma stari. Po volitvah se je razvila širša debata o poročilu tov. Hribarja. Nekateri člani so imeli pomisleke proti ustanovitvi nove čebelarske družine Maribor Tabor. Je pa to že večletna želja članstva desnega brega Drave. Tov. Oberžan je stvar razjasnil in želel novi družini mnogo uspeha. Sklenjeno je bilo, da bomo imeli vsak mesec predavanje. Posebno je treba poudariti čebelarje o čebeljih boleznih, ker nam ta nadloga grozi od vseh strani.

Letos smo prvokrat opazili na občnem zboru zastopnika mladinske organizacije vinarske in sadjarske šole. Tov. predsednik ga je prisrčno pozdravil in obljubil vso mogočo pomoč pri čebelarski izobrazbi mladincev na tej šoli. Občnega zbora se je udeležil kot zastopnik društva tov. Resnik.

F. K.

**OBCNI ZBOR
ČEBELARSKEGA DRUŠTVA
V SREDISČU OB DRAVI**

je bil v nedeljo 8. februarja. Delavnost našega društva je v primeri z letom 1957 precej popustila. Že sam predsednik tovariš Jože Snajder je v svojem poročilu omenil mrtvilo, ki se je pojavilo! Poročilo je bilo kaj kratko. Društvo, ki šteje 51 članov, je imelo samo 4 seje. V blagajni je ostalo 233 din. Iz razprave je bilo razvidno, da je mrtvilo zakrivila nizka odkupna cena medu — 200 oziroma 210 din za kg. Med je za Medeks odkupovala Kmetijska zadruga. Posebno tovariš Bratuša, Pajek in Horvat so temeljito razčlenili težave društva. Bilo je premalo povezave med upravnim odborom in člani, v blagajni pa neprestana suša. Društvo je plačalo članarino Zvezi za vse svoje člane, dohodkov pa ni bilo nobenih, kajti od prodaje medu so imeli koristi le nakupovalci. Nizka odkupna cena ni opravičljiva, kajti dvignila se je cena sladkorja, odpadel je regres na panje, podražil se je prevoz čebel po železnici itd. Prizadeti so zlasti začetniki, ki morajo vse nabaviti po visoki ceni. Da se razmere zboljšajo, je potrebna Medeksu konkurenca. Vrednost inventarja, ki ga ima društvo, je 12.621 din. Potrebne satnice izdeluje član društva v zadovoljstvo vseh. Za kritje najnujnejših stroškov bo društvo pobiralo od člana po 30 din, tako da bo plačal vsak član 680 din.

Izvoljen je bil stari odbor in sicer: Jože Snajder (predsednik), Rudolf Mlinarič (tajnik, blagajnik), Lovrenc Žnidarič, Avgust Dovečar, Ivan Lovrec, Blaž Tkalec, Alojz Horvat. V nadzornem odboru so: Rudolf Tkalec, Radko Aleksič in Herman Pajek.

Zastopnik Zveze, tovariš Močnik, je poudaril, da malodušje ni umestno in da odbor ne sme čakati na migljaje od zgoraj. Treba se je postaviti na lastne noge in delati v interesu članstva. Opozoril je na redno mesečno izhajanje lista in na knjigo »Sodobno čebelarstvo«. Seznanil nas je z določili čebelarskega zakona ter priporočal sajenje vrb, zlasti ive, ki daje čebelam prvo obnožino.

V nadi, da se bo letos vse na bolje obrnilo, je predsednik zaključil občni zbor.

Č. P.

**OBCNI ZBOR
ČEBELARSKÉ DRUŽINE
V VELIKI NEDELJI**

Na občnem zboru, ki je bil dne 8. februarja pri čebelarju tovarišu Francu Hržiču v Mihovcih, se je zbralo precej članov te družine z namenom, da pregledajo svoje delo v preteklem letu. Družina je obstajala že pred vojno. Po vojni je bila včlanjena v čebelarskem odseku pri KZ, ko pa je ta prenehal delovati, se je postavila spet na lastne noge.

Lani je družina priredila predavanje s predvajanjem filma. Ker so člani z veliko udeležbo na tem predavanju pokazali precejšnje zanimanje za strokovno izobraževanje, smo sklenili, da bomo s tem delom letos nadaljevali, v kolikor bomo seveda lahko dobili primerne predavatelje.

Družina šteje sedaj 18 članov, od katerih so vsi naročeni na naše strokovno glasilo. V njenem območju je nad 200 AZ-panjev. Zlasti starejši čebelarji imajo zelo lepo urejena čebelarstva, nekateri celo zidane čebelnjake. Čebelarji, ki imajo prevozne panje, postavijo skoraj vsako leto svoje čebele na pohorska pasišča. Pred kratkim je pričelo čebelariti tudi nekaj mlajših čebelarjev, ki pa se morajo boriti z velikimi težavami, ker jim primanjkuje finančnih sredstev. Skozi te težave se vsak po svoje prebija, hvaležni pa so starejšim čebelarjem, ki jim nesebično nudijo strokovno pomoč. Glede tega moramo pohvaliti zlasti tov. Irgoliča ter brate Hržič in Zamuda.

Na koncu je zbor spet izvolil za predsednika tovariša Miroslava Irgoliča, za tajnika tovariša Avgusta Hržiča, za blagajnika pa tovariša Zamudo z željo, da bi v tekočem letu družino prav tako uspešno vodili ter delali za njen napredek kot v preteklem.

A. K.

INDIREKTNO

— Krasno izgledate, gospa; gotovo matični mleček jemljete?
— Jaz ne, mož ga pa!

MEDENI TEDNI

— Očka, ali bomo kmalu točili?
— Kmalu, Matevžek; čez kake tri dni!
— Kajne, potem bomo pa imeli medene tedne!

POROČILO ZA FEBRUAR 1959

Prva polovica februarja je bila hladna; zato se je sneg, ki ga je nekoliko zapadlo v začetku mesca, ponekod malo dalje obdržal. Sredi mesca so se začeli topli in sončni dnevi, v katerih so bile temperature pod lediščem samo ponoči. V zadnji mesečni tretjini je bilo pravo pomladansko vreme, razen okoli 22. februarja, ko je večinoma tudi snežilo. Noben dan v mesecu ni deževalo.

Suho vreme je bilo ugodno za prezimovanje. Čebele so se v tretji dekadi povsod dobro spreletele in otrebile. Pridno so prinašale obnožino. V panjih je bilo malo mrtvic. Poraba hrane je bila normalna; povprečje je najmanjše v prvi mesečni tretjini, potem pa narašča. Matice že precej zalegajo. Prve spomladanske cvetlice so že v cvetju. Teloh je cvetel vso zimo pomalem. V drugi polovici mesca cvetijo bela in črna jelša, leska, zvončki, trobentice, na koncu pa že iva.

Breg—Tržič: Čebele niso izletele 47 dni (od 1. januarja do 24. februarja).

Zerovnica—Postojna: 59 dni ni bilo izleta (od 28. decembra do 19. februarja).

Kraj opazovalnice	Donos ali poraba v			Skupno pridobil ali porabil dkg	Srednja mesečna toplina °C	Dnevi			Sončni sij v urah
	I.	II.	III.			izletni	deževni	s snežno odejo	
	mesečni tretjini dkg								
Breg—Tržič	— 30	— 40	— 60	— 130	— 0,4	9	—	8	148
Dražgoše—Sk. Loka	— 30	— 60	— 70	— 160	— 3,2	8	—	16	124
Zerovnica—Postojna	— 20	— 60	— 20	— 100	—	8	—	17	162
Krka—Stična	—	—	—	—	—	10	—	20	115
Novo mesto	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sv. Lovrenc na Pohorju	— 30	— 55	— 65	— 150	+ 0,1	10	—	3	127
Sv. Lovrenc na Drav. p.	— 10	— 50	— 50	— 110	— 2,6	9	—	4	136
Dobova—Krško	— 20	— 30	— 40	— 90	— 1,4	2	—	20	77
Rogatec	—	— 50	— 80	— 130	— 0,8	12	—	4	93
Ribnica na Pohorju	—	—	—	—	—	8	—	5	186
Cezanjec—Ljutomer	— 40	— 50	— 60	— 150	— 0,6	12	—	3	66
Pristava—Ljutomer	— 20	— 25	— 25	— 70	—	13	—	4	104
Bučkovci—Videm ob Ščavnici	— 10	— 10	— 20	— 40	— 0,3	10	—	3	90
Prosenjakovci—M. Sobota	— 40	— 50	— 70	— 160	— 0,3	8	—	4	93
Lendava	— 30	— 10	— 30	— 70	—	9	—	3	84
Selnica ob Dravi	— 30	— 35	— 40	— 105	— 0,8	10	—	4	123
Logatec	— 30	— 30	— 25	— 85	— 1,6	7	—	20	47
Bilje—Renče	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pušča—Bistra	— 40	— 60	— 40	— 140	— 0,2	5	—	17	124
Ljubljana	—	—	—	—	— 0,8	—	—	5	101
Povprečki	—	—	—	— 112,7	— 1,0	8,8	—	8,9	111,1

GOJITEV MEDOVITIH DREVESNIH VRST V GOZDARSTVU

Uprava za gozdarstvo LRS je razposlala vsem okrajnim gozdarskim upravam naslednji dopis:

Pri Zadrudni poslovni zvezi Slovenije deluje posebna »Komisija za medovito rastlinstvo in opravevanje«, katere najvažnejša naloga je delo za zboljšanje čebelje paše. Navedena komisija je na svoji seji dne 19. junija 1958 ugotovila, da je možno obstoječe vire čebelje paše v veliki meri povečati ter tako dvigniti donos v čebelarstvu in sadjarstvu. V zvezi z osnovanjem novih plantažnih sadovnjakov je zaradi opravevanja sadnega drevja nujno potrebno pospeševati razvoj čebelarstva. V tej smeri bo potrebna tudi aktivna pomoč gozdarstva. Pri izboru drevesnih vrst za pogozdovanje, pri zasajanju zelenih zaščitnih in vetrnih pasov na negozdnih zemljiščih itd. moramo v večji meri upoštevati drevesne in grmovne vrste, ki so primerne za čebele. V posameznih območjih bo izbor medovitega rastlinstva različen. Zato naj ustrezajoči sortiment na terenu sestavi jo sporazumno organi gozdarske in kmetijske službe. Navedena komisija priporoča, da goje v skladu z lokalnimi potrebami drevesnice v večji meri tudi medovite drevesne vrste. Prednost imajo: lipa (*Tilia cordata*, *T. platypholia*, *T. euclora*), pajasen (*Ailanthus glandulosa*), robinija (*Robinia pseudoacacia*), gledičija, divja češnja, javori, jesen, vrbe (*Salix caprea*, *S. Smithiana*, *S. daphnoides*), bisernik, amorfa, zlata rozga. Kot drugorazredne pridejo še v poštev: jerebika, khrlika, katalpa in pavlovnija.

Glede lipe je treba posebej poudariti, da je kot gozdno drevo izredne biološke (meliorativne) važnosti, zlasti za zboljšanje degeneriranih gozdnih zemljišč in je tudi z gozdarskega vidika potrebno, da vzgojimo v drevesnicah čimveč lipe. Kot je znano iz prakse, nabiramo lipovo seme, preden povsem dozori, torej še nekoliko zeleno, in ga takoj nato, po možnosti še isti ali naslednji dan posejemo v drevesnici, ne da bi se posušilo. S tem dosežemo, da seme ne preleži in že naslednjo pomlad vzkali.

Ker je gornji dopis zelo važen za zboljšanje čebelje paše, ga objavljamo tudi v našem listu. Čebelarstva društva in družine naj poskrbe, da ga bodo gozdarske operative v njihovem območju res upoštevale ter zasajale predvsem tako drevje, ki ga ta okrožnica priporoča.

SE ENA OCENA NAŠE KNJIGE

V 4.—5. številki letošnjega »Protheusa« je izšla izpod peresa akademika dr. Hadžija ocena II. dela Sodobnega čebelarstva, iz katere objavljamo samo nekaj najznačilnejših odstavkov.

Ker gre za praktični del čebelarstva, je knjiga za biologe manj pomembna kot za čebelarje. Vendar najde v njej tudi biolog marsikaj poučnega in zanimivega. Splošnega značaja je na primer poglavje »Metode statističnega proučevanja«. Izredno zanimivo, kar lepo in temeljito je sestavljeno poglavje, ki obravnava zgodovino čebelarstva (Od ropanja čebeljih gnezd do gojenja čebel), in prikazuje razvojni proces udomačenja vrste žuželk do take mere, da je ne najdemo več v prosti naravi. Zelo natančno je obdelano poglavje o gojenju čebel pri Slovencih (ljudski panji).

Praktični čebelar, ki mu je knjiga v prvi vrsti namenjena, bo našel v njej resda vse, kar ga more zanimati. Knjiga ima značaj priročnika, a se ne zadovoljuje zgolj z navedbami, kako je treba ukrepati v tem ali onem primeru, ampak vedno na dokaj umljiv način razloži, zakaj je tako bolje in primernejše.

Spričo obsežnosti dela je zelo koristno, da sta na koncu dodani dve kazali, eno imensko (po avtorjih) in drugo stvarno. Tako bralec hitro najde, kar trenutno potrebuje. Po pravici označuje uredniški odbor uvodoma knjigo kot »čebelarstvo enciklopedijo«.

Iz uvoda vzemo tokrat nekaj več o deležih posameznih sodelavcev in o veliki vlogi, ki so jo imeli pri pisanju in sestavljanju člani uredništva. Knjiga je odlični primer kolektivnega dela, ki se mu ne pozna, da so ga pisali številni avtorji.

PRODAM

30 naseljenih AZ-panjev. Poleg tega imam naprodaj več vrst sadik medovitih rastlin. — Oto Primožič, Prebold — Savinjska dolina.

PRODAM ALI ZAMENJAM

za dobro motorno kolo 27 AZ-panjev s čebeljimi družinami in čebelnjakom. Družine so zdrave in dobro razvite; v mediščih je satje. — Peter Jančar, Laskovo 8, p. Gor. Radgona.

ČEBELARSKO DRUŠTVO LITIJA

sporoča, da bo začela s 1. majem zopet obratovati plemenilna postaja Pustov mlin.